PEDAGOGIK TADQIQOTLAR JURNALI
ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

IXTISOSLASHTIRILGAN MADANIYAT MAKTABLARIDA FORTEPIANO DARSLARINI ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TASHKIL ETISHNING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Madiyarova Maftuna Orazali qizi
Toshkent viloyati Yangi yo'l tumani ixtisoslashtirilgan madaniyat maktabi o'qituvchisi
https://doi.org/10.5281/zenodo.20617110

Annotatsiya

Mazkur maqolada ixtisoslashtirilgan madaniyat maktablarida fortepiano darslarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Musiqa ta'limida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati, interfaol metodlarning o'quvchilar ijodiy tafakkurini rivojlantirishdagi o'rni hamda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilingan. Shuningdek, fortepiano mashg'ulotlarida individual yondashuv, motivatsion muhit yaratish va ijrochilik mahoratini shakllantirish masalalariga ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan baho berilgan.

Kalit so'zlar: fortepiano, pedagogik texnologiya, musiqa pedagogikasi, innovatsion ta'lim, interfaol metod, ijrochilik mahorati, kreativ fikrlash, individual yondashuv, musiqa madaniyati.

Kirish

Bugungi globallashuv jarayonida ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tobora ortib bormoqda. Zamonaviy jamiyat nafaqat nazariy bilimga ega, balki mustaqil fikrlay oladigan, ijodiy yondashuvga ega bo'lgan yoshlarni tarbiyalashni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan musiqa ta'limi, xususan fortepiano darslarini tashkil etish masalasi ham yangi pedagogik yondashuvlarni talab qiladi.

Ixtisoslashtirilgan madaniyat maktablarida fortepiano fani o'quvchilarning musiqiy savodxonligini rivojlantirish bilan bir qatorda ularning estetik didi, emotsional tafakkuri va ijodiy dunyoqarashini shakllantirishda muhim o'rin tutadi. Fortepiano cholg'usi universal imkoniyatlarga ega bo'lib, u orqali o'quvchi nafaqat ijrochilik ko'nikmalarini egallaydi, balki musiqiy asarning mazmunini his qilish, obraz yaratish va tinglovchiga badiiy ta'sir ko'rsatish malakasini ham rivojlantiradi.

An'anaviy ta'lim tizimida ko'proq texnik mashqlar va nota matnini to'g'ri ijro etishga e'tibor qaratilgan bo'lsa, bugungi pedagogik yondashuvlar o'quvchining ichki imkoniyatlarini ochishga, uning mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilmoqda. Shu sababli fortepiano darslarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning mazmun-mohiyati

Pedagogik texnologiya — bu oldindan rejalashtirilgan maqsadga erishishga qaratilgan, ta'lim jarayonining tizimli va izchil tashkil etilishidir. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishni ko'zda tutadi.

Fortepiano darslarida pedagogik texnologiyalarni qo'llash quyidagi vazifalarni amalga oshirishga yordam beradi:

- o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantirish;
- mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish;
- sahna madaniyatini rivojlantirish;
- emotsional idrok va estetik didni tarbiyalash;
- texnik va badiiy ijro uyg'unligini ta'minlash.

Musiqa ta’limining o‘ziga xos jihati shundaki, bu jarayonda nafaqat bilim, balki hissiy ta’sir ham muhim o‘rin egallaydi. Shu sababli fortepiano o‘qituvchisi pedagog, psixolog va ijodkor sifatida faoliyat olib borishi lozim.

Fortepiano darslarida interfaol metodlardan foydalanish

Zamonaviy fortepiano darslarida interfaol metodlardan foydalanish o‘quvchilar faolligini oshiradi. Ayniqsa, dars davomida “Tahlil”, “Taqqoslash”, “Muammoli vaziyat”, “Ijodiy topshiriq” kabi metodlardan foydalanish samarali natija beradi.

Masalan, bir xil asarning turli pianistlar tomonidan ijro etilgan variantlarini tinglash orqali o‘quvchi interpretatsiya tushunchasini chuqurroq anglay boshlaydi. U nafaqat notalarni chaladi, balki musiqaning xarakteri, dinamikasi va emotsional mazmuni haqida fikr yuritadi.

Muammoli ta’lim metodlari ayniqsa foydalidir. O‘qituvchi o‘quvchi oldiga texnik yoki badiiy muammo qo‘yadi:

- murakkab pasajni qanday erkin ijro etish mumkin;
- frazalashda qanday nafas olish hissini yaratish kerak;
- musiqiy obrazni qanday ifodalash lozim.

Bunday yondashuv o‘quvchini tayyor javobni qabul qiluvchi emas, balki mustaqil izlanadigan shaxs sifatida shakllantiradi.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o‘rni

Hozirgi davrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ta’lim samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Fortepiano darslarida multimedia vositalaridan foydalanish o‘quvchilarning musiqaga bo‘lgan qiziqishini yanada kuchaytiradi.

Audio va video materiallar yordamida:

- mashhur pianistlarning ijro uslublari o‘rganiladi;
- musiqiy asarning tarixiy davri haqida tasavvur hosil qilinadi;
- sahna madaniyati va ijrochilik estetikasi shakllanadi.

Shuningdek, elektron nota dasturlari, metronom va mobil ilovalar o‘quvchilarning mustaqil mashg‘ulotlarini samarali tashkil etishga yordam beradi. Ayniqsa, masofaviy ta’lim elementlaridan foydalanish bugungi kunda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Individual yondashuvning pedagogik ahamiyati

Fortepiano ta’limida individual yondashuv asosiy tamoyillardan biri hisoblanadi. Har bir o‘quvchining fiziologik imkoniyati, eshitish qobiliyati, ritm sezgisi va psixologik xususiyati turlicha bo‘ladi. Shu sababli barcha o‘quvchilarga bir xil metodni qo‘llash har doim ham ijobiy natija bermaydi.

Ba’zi o‘quvchilar texnik jihatdan tez rivojlansa, boshqalari badiiy ifoda va musiqiy his qilishda yuqori natija ko‘rsatadi. O‘qituvchi aynan shu individual farqlarni hisobga olib repertuar tanlashi va mashg‘ulotlarni tashkil etishi kerak.

Pedagogning asosiy vazifalaridan biri o‘quvchida o‘ziga bo‘lgan ishonchni shakllantirishdir. Chunki fortepiano ijrochiligida psixologik holat katta ahamiyatga ega. Sahnaga chiqishdagi hayajon, qo‘rquv yoki ishonchsizlik ijroga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

O‘quvchilarda motivatsiya va ijodiy faoliyatni shakllantirish

Musiqa ta’limida motivatsiya muhim omil hisoblanadi. O‘quvchining darsga qiziqishi yuqori bo‘lsa, uning natijalari ham samarali bo‘ladi. Shu sababli fortepiano o‘qituvchisi darsni qiziqarli, mazmunli va ijodiy ruhda tashkil eta olishi zarur.

Konsertlar, tanlovlar, ochiq darslar va ijodiy uchrashuvlar o‘quvchilarning sahna tajribasini oshiradi. Bundan tashqari, jamoa oldida chiqish qilish o‘quvchining mas’uliyat hissini kuchaytiradi.

Ijodiy topshiriqlardan foydalanish ham samarali natija beradi. Masalan:

- musiqiy asarga mustaqil tavsif berish;
- kichik improvizatsiyalar yaratish;
- asarning emotsional holatini tasvirlash;

- kompozitor ijodi haqida mustaqil izlanish olib borish.

Bunday topshiriqlar o‘quvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ixtisoslashtirilgan madaniyat maktablarida fortepiano darslarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish bugungi musiqa ta’limining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Zamonaviy metodlar o‘quvchilarning ijodiy faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda ijrochilik mahoratini takomillashtiradi.

Fortepiano o‘qituvchisi zamonaviy pedagogik yondashuvlarni puxta egallagan holda dars jarayonini innovatsion asosda tashkil etishi lozim. Ana shundagina musiqa ta’limining sifati oshadi va yosh avlodning san’atga bo‘lgan qiziqishi yanada kuchayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2017.
2. Sayfiyev B. Musiqa pedagogikasi asoslari. – Toshkent, 2018.
3. Yusupova D. Musiqa ta’limida innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2021.
4. Karimov I. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent, 2008.
5. Abdurahmonov Q. Zamonaviy ta’lim metodlari va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2020.
6. Musiqa pedagogikasiga oid ilmiy-uslubiy maqolalar va internet manbalari.